tik prie rūsio centre esančios kolonos ir patalpos ŠR bei PR kampe.

Kadangi virš grindinio neaptikta jokių archeologinių radinių, jo datavimas išlieka neaiškus. Grindinys nebuvo ardomas, giliau po juo nekasta. Grindinio akmenys smulkūs (7x5, 7x6, 15x11, 15x14 cm) ir vidutinio dydžio (26x21, 23x22, 25x20). Grindinio paviršius nuo aukščiausio skliauto taško – 3,32 m. ŠR–PV kryptimi iš stambesnių akmenų suformuotas latakas. Nuolydis nuo patalpos pakraščiuose esančių akmenų paviršiaus iki latako žemiausio taško – 32–35 cm. Latakas žemėja V kryptimi, o R gale išsišakoja

27 m ilgio, iki 2 m pločio ir 1,4–1,5 m gylio *tranšėja* pamatų sanavimui kasta prie rūmų R fligelio V sienos. Kastas sujauktos struktūros supiltinis XIX–XX a. sluoksnis. Tranšėjos P dalyje surastas plokštinio XVII a. koklio fragmentas ir kelios keramikos šukės. Prie pastato ŠV kampo pamato apačia pasiekta 1,7 m gylyje (H_{abs} 110,15–110,20 m). Po pamatu buvo maišyto smėlio, kiek giliau – švaraus smėlio (įžemio?) sluoksniai.

Trakų St. 10

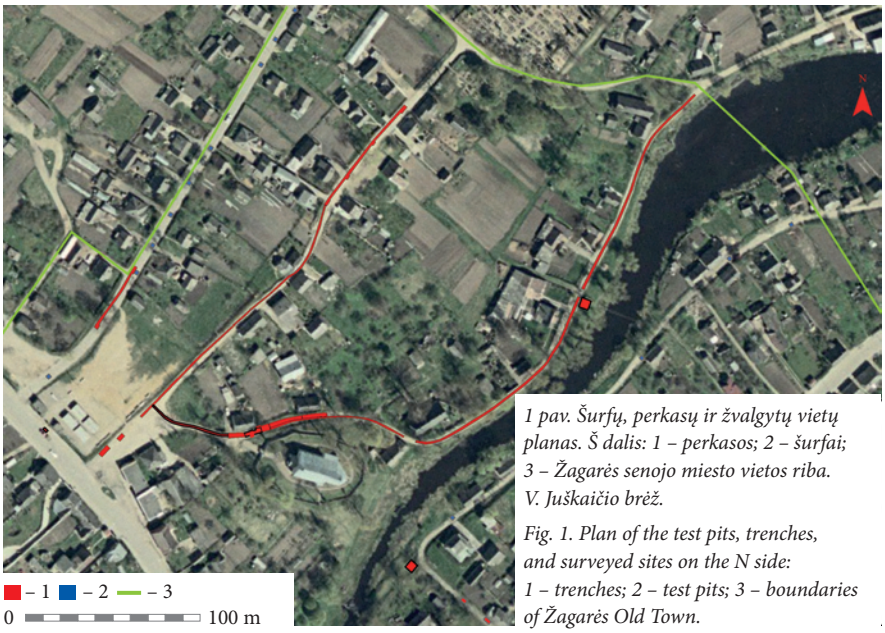
In 2011, an excavation was conducted inside the main building of the Tiškevičius family palace at Trakų St. 10 and near the foundation of the W wall of the E annex. A total of 97.5 m^2 were surveyed and excavated. In room 15, a 3.5–4.7 m thick cultural layer was recorded; stone paving in the gateway (Fig. 1) and 16th–19th-century finds were discovered. The bottom cultural layer horizons should be dated to the 16th century. Sterile soil was reached at a depth of 3.5 m from the surface of the ground floor's floor. Well-preserved stone paving (Fig. 3) was discovered in room 16 of the 15th–16th-century Gothic basement (Fig. 2) under 20th-century rubbish and a 20–30 cm thick layer of soil (Fig. 3). No finds were discovered above the paving and so its dating remains unclear. 19th–20th-century mixed fill layers were recorded in the trenches dug near the foundation of the E annex.

ŽAGARĖ

Vytautas Juškaitis

Žagarės senamiesčio tyrimai

2011 m. balandžio–rugsėjo mėnesiais Žagarės senojo miesto vietoje, būsimų vandentiekio ir kanalizacijos magistralinių tinklų trasose atlikti detalieji ir žvalgomieji archeologiniai tyrimai. Darbai vykdyti Avižonio, P. Cvirkos, Dariaus ir Girėno, Gedimino, Kalkių, Maironio, Pakalnės, Raktuvės, Šiaulių, Švėtės, Upės gatvėse ir Miesto aikštėje (1, 2 pav.). Iš pradžių numatyta, kad darbai bus vykdomi uždaruoju būdu, gręžiant, o perkasos bus kasamos tik šulinių ir įvadų į gyvenamuosius namus vietose. Tačiau paaiškėjo, kad dalyje gatvių gręžti neįmanoma, nes ten yra dolomitinės uolienos. Tose vietose, kur nepavyko pragręžti, būsimų trasų vietose buvo atlikti detalieji tyrimai. Archeologinių tyrimų metu ištirta 61 perkasa ir 43 šurfai. Detaliųjų tyrinėjimų metu ištirtas 1253 m^2 plotas, žvalgomųjų tyrinėjimų metu – 175 m^2 plotas. Nustatyta, kad storiausias kultūrinis sluoksnis susiformavęs Avižonio, Dariaus ir Girėno, Gedimino, Maironio gatvėse ir Miesto aikštėje. Žagarės senojo miesto vietos pakraščiuose ar už jos ribų kultūrinis sluoksnis nesusiformavęs.

1 pav. Šurfų, perkasų ir žvalgytų vietų planas. Š dalis: 1 – perkasos; 2 – šurfai; 3 – Žagarės senojo miesto vietos riba. V. Juškaičio brėž.

Fig. 1. Plan of the test pits, trenches, and surveyed sites on the N side: 1 – trenches; 2 – test pits; 3 – boundaries of Žagarės Old Town.

2 pav. Šurfų, perkasų ir žvalgytų vietų planas. P dalis: 1 – perkasos; 2 – šurfai; 3 – Žagarės senojo miesto vietos riba. V. Juškaičio brėž.

Fig. 2. Plan of the test pits, trenches, and surveyed sites on the S side: 1 – trenches; 2 – test pits; 3 – boundaries of Žagarės Old Town.

Miesto aikštėje ištirtos 9 perkasos. Iš viso čia tyrinėtas 49 m² plotas. Miesto aikštės ŠV dalyje kultūrinis sluoksnis 35–60 cm storio. Jis datuojamas XX a. II puse. Miesto aikštės centrinėje ir PR dalyse kultūrinis sluoksnis 0,8–1,9 m storio. Visoje miesto aikštėje po asfaltu aptinkamas akmenų grindinys. Po grindiniu yra pilkos ir tamsiai pilkos žemės sluoksniai su XVIII–XX a. I puse datuojamais radiniais. Šiuose sluoksniuose randama keramikos šukių, geležinių kaltinių vinių, sagų, sagčių, fajanso lėkščių šukių, yla, LDK Jono Kazimiero šilingas.

Avižonio gatvėje ištirtos 6 perkasos, kurių bendras plotas 21,8 m². Šioje gatvėje aptiktas 0,55–1,55 m storio kultūrinis sluoksnis, kuriame rasta buitinės keramikos šukių, koklių fragmentų, fajanso lėkščių šukių, kaltinių vinių. Sluoksnis storesnis ŠV ir PR gatvės dalyse, o centrinėje dalyje plonesnis.

Dariaus ir Girėno gatvėje ištirtos 9 perkasos, kurių bendras plotas 32,8 m². Dariaus ir Girėno gatvė grįsta akmenimis (3 pav.). Po grindiniu aptiktas žvyro ir šviesiai pilkos žemės supiltinis sluoksnis, po kuriuo 40–75 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus aptiktas kitas akmenų grindinys. Tarp šio grindinio akmenų rasta LDK Jono Kazimiero šilingų. Perkasose 13 ir 17 aptikta dar ir po trečią grindinį. Perkasoje 3 tarp grindinio akmenų rastas žiedas, žiedo akutė ir Rusijos imperijos moneta su 1741 m. data. Perkasoje 17 virš grindinio aptikta sidabrinė Švedijos karaliaus Karolio XI moneta su 1668 m. data.

Gedimino gatvėje atlikus archeologinius žvalgomuosius tyrinėjimus, PV ir centrinėje jos dalyje aptiktas kultūrinis sluoksnis su buitine keramika, kokliais, pypkėmis, stiklinių butelių šukėmis, kaltinėmis vinimis. Nepavykus pragręžti dolomito uolienos Gedimino gatvės PV dalyje, būsimos trasos vietoje atlikti

3 pav. Grindinys perkasoje 13 Dariaus ir Girėno bei Avižonio gatvių sankryžoje iš PR. V. Juškaičio nuotr.

Fig. 3. The paving in trench 13 at the intersection of Dariaus ir Girėno and Avižonio Streets, as seen from the SE.

detalieji tyrinėjimai, kurių metu ištirta 41,4 m ilgio ir 1,4–2,1 m pločio perkasa. Šioje perkasoje aptikta buitinės keramikos ir stiklinių butelių šukių, koklių fragmentų, Rusijos imperijos moneta su 1851 m. data, arklio pasaga.

Iš pradžių buvo numatyta, kad Kalkių ir Švėtės gatvėse perkasos bus kasamos būsimų šulinių vietose, o vamzdžiai bus klojami uždaru būdu. Tačiau nepavykus pragręžti dolomito uolienos, buvo nuspręsta kasti atviruoju būdu, todėl atlikti detalieji tyrinėjimai būsimos trasos vietoje. **Kalkių** gatvėje ištirtos 5 perkasos, kurių bendras plotas 151,5 m², vertingo kultūrinio sluoksnio neaptikta, rasta tik stulpaviečių.

Maironio gatvėje ištirtos 6 perkasos, kurių bendras plotas 40 m². Kultūrinio sluoksnio storis 1,2–2,6 m. Tyrimų metu iš karto po asfaltu aptikti akmeniniai grindiniai. Po jais buvusiame kultūriniame sluoksnyje rasta molinių buitinės keramikos šukių, koklių fragmentų, stiklinių butelių šukių, pypkių,

Jono Kazimiero šilingas, gintarinio karolio fragmentas, švininė plomba.

Archeologinių tyrinėjimų **Pakalnės** gatvėje metu ištirtos 6 perkasos, kurių bendras plotas 60 m². Gatvės ŠV dalyje aptiktas XX a. datuojamas sluoksnis. Centrinėje ir PR gatvės dalyse aptinkamas 1–1,35 m storio kultūrinis sluoksnis su buitinės keramikos šukėmis, koklių fragmentais, moline pypke.

Šiaulių gatvėje žvalgomųjų tyrinėjimų metu ištirti 6 šurfai po 2x2 m (bendras 24 m² plotas), detaliųjų tyrimų metu ištirtos 4 perkasos. Kultūrinis sluoksnis su XVIII–XIX a. datuojamais dirbiniais aptiktas tik Maironio ir Šiaulių gatvių sankryžoje. Čia rasta buitinės keramikos šukių, koklių fragmentų, 1841 m. Rusijos imperijos moneta, stiklinių butelių šukių, kaltinių vinių. Šiaulių gatvės PR gale aptiktas tamsiai pilkos žemės sluoksnis su maišytais XVIII–XX a. pradžios radiniais.

Tyrinėjimų **Švėtės** gatvėje metu ištirta 10 perkasų, aptiktas XVI a. senkapis (žr. atskirą straipsnį šio leidinio V skyriuje).

Tilto g. 12, būsimos vandens matavimo stoties statybos vietoje, atlikti archeologiniai tyrimai, kurių metu ištirta 4,5 m ilgio, 1 m pločio perkasa. Po velėna ir pilkos žemės sluoksniu 20–70 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus atsidengė įžemis (dolomitas). Šios perkasos vietoje aptiktas sluoksnis su XX a. datuojamais radiniais.

Raktuvės, Upės ir Švėtės gatvių Š dalyje atlikti archeologiniai žvalgomieji tyrinėjimai, kurių metu nei vertingo kultūrinio sluoksnio, nei radinių neaptikta.

The Excavation of Žagarė Old Town

In 2011, investigations were conducted at the sewer and water main line construction sites in Žagarė Old Town. 61 trenches (a total of 1253 m²) were excavated in Avižonio, P. Cvirkos, Dariaus ir Girėno, Gedimino Kalkių, Maironio, Pakalnės, Raktuvės, Šiaulių, Švėtės, and Upės Streets and in Miesto Square (Figs. 1, 2). Building foundation fragments, stone paving (Fig. 3), and postholes were discovered. 43 test pits (a total of 175 m²) were excavated during an evaluation of Gedimino, Raktuvės, Šiaulių, Švėtės, and Upės Streets.

Ernestas Vasiliauskas

Miesto aikštė

2011 m. buvo atlikti žvalgomieji tyrinėjimai ir žvalgymai keliose Žagarės senojo miesto (A1908, UK 30333) vietose – Miesto aikštėje (iškastos 7 perkasos, ištirtas bendras 91,1 m² plotas) ir Kęstučio g. 2–6, 1–15 (žvalgytas bendras 90 m² plotas, iki trasos projektinio gylio archeologiniu požiūriu vertingų sluoksnių ir radinių neaptikta).

Pasak urbanistikos tyrinėtojo A. Miškinio, Naujoji Žagarė susikūrė XVI a. I pusėje, o jos ankstesnis radialinis turgaus aikštės planas pakeistas į stačiakampį (renesansinio stiliaus) XVI a. II pusėje arba pabaigoje.

Naujosios Žagarės turgaus aikštėje stovėjusios medinės prekybinės eilės sudegė 1881 m. rugpjūčio 11 d. miestelio gaisro metu. Netrukus buvo pastatytos 2 mūrinės prekybinės eilės (žagariečių vadinamos „rindomis“) (1 pav.), aikštė išgrįsta lauko akmenimis (2 pav.). Gaisro metu sudegusias ir naujai pastatytas „rindas“ 1884 m. aprašė Pabaltijo vokiečių kilmės senovės tyrinėtojas, kalbininkas, etnologas, archeologas Augustas Bylenšteinas (žr. Bylenšteinas A., Ekspedicija į Raktę ir Žagarę, *Žemygala*, 2008 2(6) – 2009 2(8), p. 81). Po II Pasaulinio karo, 1947 m., 1941 m. apleis-